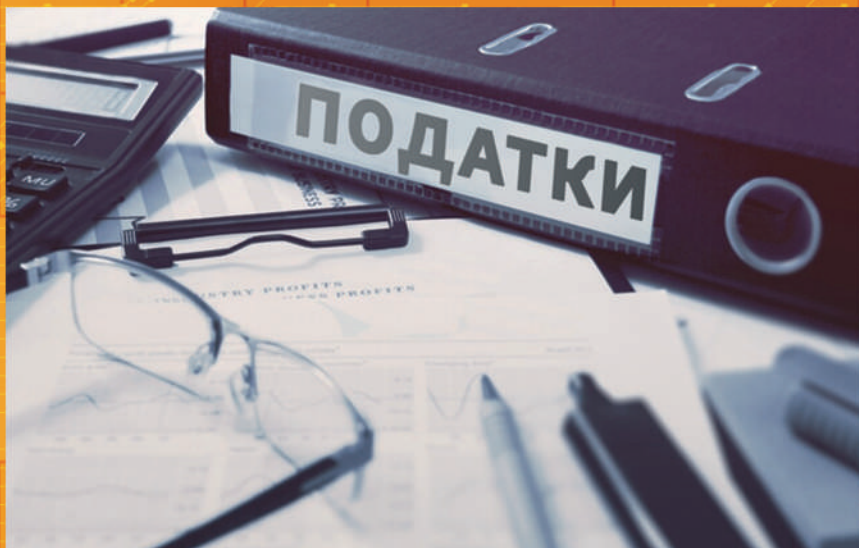

А.С. Абрамова, Н.А. Бак, А.В. Жаворонок

АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

*Методичні рекомендації
для самостійного вивчення дисципліни*

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

А.С. Абрамова, Н.А. Бак, А.В. Жаворонок

АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

*Методичні рекомендації
для самостійного вивчення дисципліни*

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

2023

УДК 336.225.2

А 31

Друкується за ухвалою Вченої ради економічного факультету
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 14 від 22.06.2023 року)

Абрамова А.С., Бак Н.А., Жаворонок А.В.

А 31   Адміністрування податків : метод. реком. до самост. вивч.
Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2023. 84 с.

Видання містить методичні вказівки для роботи студентів під час вивчення курсу «Адміністрування податків»: план лекційних і практичних занять, перелік питань для самостійного опрацювання з деталізованими методичними вказівками, базовий глосарій, перелік рекомендованих джерел у межах кожної теми, Питання та завдання для самоконтролю та тематику науково-практичних доповідей.

Для студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти.

УДК 336.225.2

© А.С. Абрамова, Н.А. Бак,
А.В. Жаворонок, 2023 р.

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Тема 1. Теоретико-організаційні засади адміністрування податків.....	6
Тема 2. Загальні положення щодо обліку платників податків у контролюючих органах.....	14
Тема 3. Визначення суми податкових зобов'язань платника податків, порядок їх сплати та оскарження рішень контролюючих органів	21
Тема 4. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності державної податкової служби та організація консультування платників податків	33
Тема 5. Приймання та обробка податкової звітності у ДПС	41
Тема 6. Податковий контроль та відповідальність за порушення податкового законодавства.....	49
Тема 7. Адміністрування податкового боргу	59
Тема 8. Управлінські технології адміністрування непрямих та прибуткових податків.....	68
Тема 9. Адміністрування інших податків і зборів	77
Перелік питань для підсумкового контролю	82

ВСТУП

Сучасна організація освітнього процесу у закладі вищої освіти сьогодні великий акцент зосереджує на самостійній підготовці здобувачів. При цьому викладач усе частіше реалізує функцію навчально-методичного супроводу без власної безпосередньої участі. За таких обставин підготовка висококваліфікованого фахівця передбачає можливість вільного доступу до навчально-методичного забезпечення; велику роль при цьому відіграють навчально-методичні рекомендації до тематичного комплексу підготовки та використання різних джерел інформації.

Вивчення дисципліни «Адміністрування податків» важливе у підготовці здобувачів спеціальностей 071 «Облік і оподаткування» та 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»: воно виводить на якісно новий рівень усвідомлення особливостей середовища податкових відносин і взаємодії їхніх учасників, а також процесів, методичних підходів і механізму використання інструментарію на шляху забезпечення досягнення цілей податкової політики держави та задоволення суспільних очікувань. Програмні результати опанування цієї дисципліни здобувачами містять нормативно-правовий і практичний базис знань, умінь і навичок для майбутньої їх самореалізації як фахівців у площині податкових відносин.

Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни «Адміністрування податків» містять за кожною темою:

- 1) перелік питань лекційних і практичних занять, а також для самостійного опрацювання;
- 2) перелік базових рекомендованих джерел інформації, що спрощує їх використання при самостійному опрацюванні конкретних питань теми;
- 3) глосарій, який розкриває нормативно-правове трактування заявлених термінів;

4) деталізований перелік питань для самостійного контролю здобувачами базових знань за темою;

5) тематику доповідей, підготовка яких значно розширює податковий світогляд здобувачів, учить кількісно та якісно систематизувати офіційні статистичні показники, виявляти тенденції розвитку податкових процесів, формувати, обґрунтовувати й пропонувати власне бачення розвитку основних проблемних моментів у сфері адміністрування податків і зборів в Україні.

Методичні рекомендації повною мірою відповідають освітньо-професійним програмам підготовки здобувачів спеціальностей 071 «Облік і оподаткування» та 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління і адміністрування».

ТЕМА 1

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

Мета: засвоїти суть, мету, функції, завдання та механізм адміністрування податків, значення та роль контролюючих органів в адмініструванні, а також склад їх інформаційного забезпечення.

Перелік питань лекційного заняття:

1. Суть і необхідність адміністрування податків і зборів.
2. Характеристика діючої системи адміністраторів податків і зборів.
3. Порядок встановлення та скасування податків і зборів

Перелік питань практичного заняття:

1. Суть і необхідність адміністрування податків і зборів, його нормативно-правове забезпечення.
2. Характеристика діючої системи адміністраторів податків і зборів.
3. Функції органів Державної податкової служби (*далі* – ДПС) України другого рівня.
4. Функції органів ДПС України третього рівня.
5. Завдання, права, обов'язки та відповідальність працівників ДПС України.
6. Особливості функцій Державної митної служби (*далі* – ДМС) України як контролюючого органу.
7. Права та обов'язки платників податків.
8. Порядок встановлення та скасування податків і зборів

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Функції органів ДПС України другого рівня.
2. Функції органів ДПС України третього рівня.
3. Завдання, права, обов'язки та відповідальність працівників ДПС України.
4. Права та обов'язки платників податків.

Методичні вказівки до вивчення теми

Однією з найсуттєвіших і водночас складних проблем у процесі розвитку української економіки в сучасних умовах є вдосконалення взаємовідносин між платниками податків і державою. Це зумовлено зміною парадигми господарської діяльності й, зокрема, підприємництва, засобів досягнення її мети, необхідності забезпечити її активний прогрес як економічної основи суспільства. Інтереси власників бізнесу, їхніх партнерів і конкурентів, трудового колективу визначальні в розвитку господарської діяльності. Одночасно значущими залишаються фінансові інтереси держави, повноцінне задоволення яких вимагає своєчасного та повного використання податкових джерел формування бюджетних ресурсів.

Сьогодні через різні обставини ускладнені способи та форми досягнення мети виробничої діяльності, засоби її забезпечення, що відображається на характері і результатах податкових взаємовідносин. Тому зростає значення ефективних управлінських рішень у сфері оподаткування, підвищується відповідальність за їх соціально-економічні наслідки, як для платників податків, так і для представників органів державної влади.

Серед вагомих економічних проблем, які тривалий час перешкоджають успішному розвитку національної економіки, одне з чільних місць посідає проблема розбудови ефективного механізму адміністрування

податків і зборів. Її розв'язання потрібно здійснювати на основі вивчення, аналізу й оцінки чинної в Україні законодавчої бази, вітчизняної практики, а також накопиченого у світі досвіду у сфері адміністрування податкових платежів з урахуванням чинника тотальної цифровізації.

При вивченні цієї теми на особливу увагу заслуговують такі питання:

1. Наукові та законодавчі підходи до трактування суті адміністрування податків і зборів.

2. Суть і склад системи адміністрування податків і зборів в Україні.

3. Мета адміністрування податків і зборів.

4. Об'єкт адміністрування податків і зборів.

5. Предмет адміністрування податків і зборів.

6. Суб'єкти адміністрування податків і зборів (платники, контролюючі органи, судові органи).

7. Склад контролюючих органів (ДПС України, ДМС України).

8. Органи стягнення.

9. Адміністрування податків на макрорівні (функції, завдання, організаційна структура).

10. Адміністрування податків на мікрорівні (функції, завдання, організаційна структура).

11. Завдання адміністрування податків і зборів.

12. Напрями адміністрування податків і зборів (реєстрація та облік платників податків, обробка податкових декларацій, облік податкових зобов'язань, обслуговування платників податків, податковий контроль, апеляції платників податків, адміністрування податкового боргу тощо).

13. Функції адміністрування податків і зборів (основні, похідні).

14. Принципи адміністрування податків і зборів (науково-методичні, правові, організаційні) та їх склад.
15. Чинна система адміністраторів податків і зборів.
16. ДПС України – провідний адміністратор.
17. Юридичний статус і координація дій ДПС України.
18. Стратегічні цілі діяльності ДПС України.
19. Структура ДПС України (апарат ДПС України, територіальні органи ДПС України, ДПП в містах, об'єднані ДПП).
20. Основні завдання органів ДПС кожного рівня.
21. Функції органів ДПС кожного рівня.
22. Суб'єкти взаємодії з органами ДПС кожного рівня.
23. Завдання та права працівників ДПС України.
24. Обов'язки та відповідальність працівників ДПС України.
25. Права та обов'язки інших суб'єктів адміністрування податків.
26. Податковий кодекс України (далі – ПКУ) та інші складові нормативно-правової бази адміністрування податків і зборів.
27. Порядок встановлення та скасування податків і зборів в Україні.
28. Загальні засади встановлення податків і зборів.
29. Склад податкової системи України (загальнодержавні та місцеві податки і збори).
30. Повноваження органів державної влади щодо встановлення загальнодержавних податків і зборів.
31. Повноваження органів державної влади щодо встановлення місцевих податків і зборів.

ГЛОСАРІЙ

Адміністрування податків, зборів, платежів – «сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом» [ПКУ, п. 14.1.1¹].

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (*дали* - ЄСВ) – обов'язковий платіж до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування, що справляється в Україні з метою забезпечення страхових виплат за поточними видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Контролюючі органи – податкові та митні органи, які забезпечують реалізацію державної податкової та митної політики, зокрема адміністрування податків і зборів, ЄСВ та інших обов'язкових платежів дод бюджету.

Платники податків – «фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування згідно з ПКУ або податковими законами, і на яких покладено обов'язок з сплати податків та зборів» [ПКУ, п. 15.1.].

Податковий агент – «юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ), самозайнята особа, представництво нерезидента - юридичної особи, інвестор (оператор) за угодою про розподіл продукції, які незалежно від організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками та/або форми

нарахування (виплати, надання) доходу (у грошовій або негрошовій формі) зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати податок до бюджету від імені та за рахунок фізичної особи з доходів, що виплачуються такій особі, вести податковий облік, подавати податкову звітність контролюючим органам та нести відповідальність за порушення його норм» [ПКУ, п. 14.1.180].

Податкове законодавство – сукупність нормативно-правових актів, які регулюють відносини, пов'язані зі встановленням і скасуванням податків, зборів, обов'язкових платежів, а також відносини, що виникають у процесі їх сплати, здійснення податкового контролю та притягнення до відповідальності за вчинення правопорушень у сфері оподаткування.

Податкове зобов'язання – «сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету як податок або збір на підставі, в порядку та строки, визначені податковим законодавством (у тому числі сума коштів, визначена платником податків у податковому векселі та не сплачена в установленій законом строк)» [ПКУ, п. 14.1.156].

Податковий контроль – «система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових і касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи» [ПКУ, п. 61.1].

Податкова політика – це система цілеспрямованих дій і певних економічних, правових, організаційно-контрольних урядових заходів для досягнення визначених завдань, що ставляться перед суспільством, за допомогою податкової системи країни.

Спеціальні податкові режими – «система заходів, що визначає особливий порядок оподаткування окремих категорій господарюючих суб'єктів» [ПКУ, п. 11.2].

Суб'єкти господарювання – «учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав і обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством» [Господарський кодекс України, п. 55.1.]; юридична особа будь-якої організаційно-правової форми чи форми власності, а також фізична особа, яка займається діяльністю з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншою господарською діяльністю; будь-яка юридична або фізична особа, яка здійснює контроль над суб'єктами господарювання, група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими.

Рекомендовані джерела:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (ст. 14; розділ 2).
2. Положення про Державну податкову службу України : постанова КМУ від 06.03.2019 р. № 227. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-п#Text>

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Що таке адміністрування податків?
2. Яке місце займає адміністрування податків у системі податкового права?
3. Дайте характеристику об'єкта, суб'єкта, предмета і методів адміністрування податків.
4. Які платежі належать до податків і зборів?

5. Які документи регулюють процес адміністрування податків і зборів?

6. Перелічіть основні елементи механізму адміністрування податків, що здійснюється на макрорівні.

7. Укажіть основні елементи механізму адміністрування податків, що здійснюється на мікрорівні.

8. Які складові системи національного податкового адміністрування в Україні?

9. Охарактеризуйте структуру органів ДПС України.

10. Які функції виконують територіальні підрозділи ДПС України?

11. Що входить до повноважень ДМС України як контролюючого органу?

12. Які державні гарантії надані посадовим особам органів ДПС?

13. Назвіть права й обов'язки платників податків.

Тематика доповідей

1. Особливості процедур адміністрування податків і зборів в умовах воєнного стану.

2. Вплив міжнародних стандартів на сучасні тенденції адміністрування податків і зборів в Україні.

3. Напрямки вдосконалення вітчизняного механізму адміністрування податкових платежів.

ТЕМА 2

ОБЛІК ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ У КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНАХ

Мета: засвоїти особливості організації обліку платників податків, фізичних і юридичних осіб.

Перелік питань лекційного заняття:

1. Загальні засади організації обліку платників податків у контролюючих органах.
2. Взяття на облік юридичних і самозайнятих осіб.
3. Особливості реєстрації платників податку на додану вартість (*далі* – ПДВ).
4. Порядок зняття платників податків з обліку в контролюючих органах.

Перелік питань практичного заняття:

1. Загальні засади організації обліку платників податків у контролюючих органах.
2. Порядок взяття на облік юридичних і самозайнятих осіб.
3. Особливості реєстрації платників ПДВ.
4. Порядок взяття на облік і реєстрації нерезидентів у контролюючих органах.
5. Порядок зняття платників податків з обліку в контролюючих органах.
6. Вимоги до відкриття та закриття рахунків платників податків у різних фінансових установах, особливості подання звітності за підзвітними рахунками.
7. Державний реєстр фізичних осіб – платників податків.
8. Порядок взяття на облік осіб, які займаються незалежною професійною діяльністю.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Порядок взяття на облік та особливості реєстрації нерезидентів у контролюючих органах.
2. Вимоги до відкриття та закриття рахунків платників податків у різних фінансових установах, особливості подання звітності за підзвітними рахунками.
3. Державний реєстр фізичних осіб – платників податків.
4. Порядок взяття на облік осіб, які займаються незалежною професійною діяльністю.

Методичні вказівки до вивчення теми

Механізм адміністрування податків і зборів містить різні складові, які держава в особі контролюючих органів задіює послідовно, дотримуючись логіки управлінських заходів. Належна організація процедур обліку безпосередніх учасників податкових взаємовідносин – платників податків лежить в основі повноцінної реалізації повноважень податкових і митних органів у сфері адміністрування податків і зборів. Вона сприяє формуванню достовірної, широкої, різноманітної, систематизованої інформаційної бази для ухвалення будь-яких рішень, пов'язаних з реалізацією податкової політики держави.

При вивченні цієї теми на особливу увагу заслуговують такі питання:

1. Необхідність і зміст обліку платників податків.
2. Види обліку платників податків в органах ДПС (первинний, вторинний і «договірний» облік).
3. Єдиний банк даних про платників податків – юридичних осіб.
4. Реєстр самозайнятих осіб як складова частина Державного реєстру фізичних осіб – платників податків.

5. Принцип організаційної єдності реєстраційних процедур платників податків.

6. Податковий номер платника податків (код ЄДРПОУ, реєстраційний номер облікової картки платника – фізичної особи, відмітка в паспорті, яка засвідчує право особи здійснювати платежі за реєстраційними даними паспорта).

7. Облікова справа платника податків (реєстраційна та звітна частини).

8. Функції податкових органів при постановці на облік платників податків.

9. Координація діяльності органів ДПС з іншими органами державної влади при постановці на облік платників податків.

10. Комплексна електронна публічна послуга «е-Підприємець».

11. Особливості взяття на облік юридичних осіб (підстави, терміни, процедури).

12. Особливості взяття на облік самозайнятих осіб (підстави, терміни, процедури).

13. Особливості та підстави зняття з обліку юридичних і самозайнятих осіб.

14. Особливості реєстрації платників ПДВ (порядок, критерії та терміни обов'язкової та добровільної реєстрації).

15. Причини відмови у реєстрації платника ПДВ.

16. Єдиний державний реєстраційний веб-портал юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців і громадських формувань.

17. Особливості анулювання реєстрації платника ПДВ.

18. Порядок взяття на облік і реєстрації нерезидентів у контролюючих органах.

19. Вимоги до відкриття та закриття рахунків платників податків у різних фінансових установах, особливості подання ними звітності за підзвітними рахунками.

20. Особливості взяття на облік осіб, які займаються незалежною професійною діяльністю.

ГЛОСАРІЙ

Виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців – документ, що містить відомості про юридичну особу, її відокремлені підрозділи, або фізичну особу – підприємця.

Державний реєстратор – нотаріус, або особа – представник суб'єкта державної реєстрації (Міністерства юстиції України та його територіальних підрозділів, Державної служби України з етнополітики та свободи совісті, державних адміністрацій, виконавчих органів місцевих рад).

Державна реєстрація юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців – засвідчення факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, які передбачені законодавством, шляхом внесення відповідних записів до відповідних державних реєстрів.

Єдиний державний реєстр юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців – «єдина державна інформаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, обробку, захист, облік та надання інформації про юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадські формування, що не мають статусу юридичної особи» [Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб...», п. 1.1.7].

Оперативний облік – система (механізм) поточного спостереження та своєчасної реєстрації визначених осіб, операцій або подій безпосередньо на місці, у мить їх появи чи здійснення.

Податкова адреса платника податків - фізичної особи: «місце її проживання, за яким вона береться на облік як платник податків у контролюючому органі» [ПКУ, п. 45.1].

Податкова адреса юридичної особи (відокремленого підрозділу юридичної особи) – «місцезнаходження такої юридичної особи, відомості про що містяться у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» [ПКУ, п. 45.1].

Постійне представництво – «постійне місце діяльності, через яке повністю або частково проводиться господарська діяльність нерезидента в Україні, зокрема: місце управління; філія; офіс; фабрика; майстерня; установка або споруда для розвідки природних ресурсів; шахта, нафтова/газова свердловина, кар'єр чи будь-яке інше місце видобутку природних ресурсів; склад або приміщення, що використовується для доставки товарів, сервер» [ПКУ, п. 14.1.193].

Рекомендовані джерела:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (глава 6).

2. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#n19>

3. Про затвердження Порядку обліку платників податків і зборів (Форми N№ 1-ОПП, 2-ОПП, 4-ОПП, 4-УРП, 14-ОПП, 12-ОПП, 7-ОПП, 16-ОПП, 11-ОПП, 6-ОПП,

15-ОПП, 8-ОПП, [...]): Наказ МФУ від 09.12.2011 р. № 1588.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1562-11#Text>.

4. Про затвердження Порядку подання органам ДПС інформації про платників податків, об'єкти оподаткування та об'єкти, пов'язані з оподаткуванням, для забезпечення ведення їх обліку, а також обчислення та справляння податків і зборів : постанова КМУ від 21.12.2011 р. № 1386.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1386-2011-п#Text>.

5. Про реалізацію експериментального проекту щодо спрощення умов для започаткування та провадження підприємницької діяльності : постанова КМУ від 04.08.2021 р. № 808. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-2021-п#Text>.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Якими правовими актами в Україні регламентовано порядок реєстрації платників податків у контролюючих органах?

2. З якою метою необхідно реєструвати платників податків у контролюючих органах?

3. Що таке облікова справа платника податків?

4. За яким принципом здійснюється облік платників податків і в якому порядку?

5. Яка процедура взяття на облік юридичних осіб? Чи аналогічна вона процедурі реєстрації відокремлених підрозділів суб'єктів господарювання?

6. Де містяться дані про облік юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів?

7. Який порядок взяття на облік самозайнятих осіб? Чим він відрізняється від порядку взяття на облік юридичних осіб?

8. розкрийте порядок реєстрації платників ПДВ.

9. Поясніть порядок анулювання реєстрації платника ПДВ.

10. Які особливості порядку взяття на облік осіб, які займаються незалежною професійною діяльністю?

11. У яких випадках платника податку знімають з обліку в контролюючих органах?

12. Яка процедура зняття з обліку платників податків? Які особливості її документального оформлення?

13. З'ясуйте призначення Єдиного державного реєстраційного веб-порталу юридичних і фізичних осіб-підприємців? З якими даними на ньому можна ознайомитися?

Тематика доповідей

1. Проблеми в організації та реалізації обліку платників податків в Україні, напрями їх вирішення.

2. Зарубіжний досвід електронного податкового обліку платників податків.

ТЕМА 3

РОЗРАХУНОК СУМИ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ, ПОРЯДОК ЇХ СПЛАТИ ТА ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ

Мета: опанувати особливості порядку розрахунку контролюючими органами сум податкових зобов'язань, їх сплати, а також оскарження платниками податків відповідних рішень.

Перелік питань лекційного заняття:

1. Зміст податкового зобов'язання, порядок його розрахунку контролюючим органом.
2. Облік сум податкових зобов'язань в органах контролю.
3. Облік надходження податкових платежів.
4. Порядок оскарження та скасування рішень контролюючих органів.

Перелік питань практичного заняття:

1. Зміст податкового зобов'язання, порядок його розрахунку контролюючим органом.
2. Облік сум податкових зобов'язань в органах контролю.
3. Облік надходження податкових платежів.
4. Умови повернення платникам помилково або надмірно сплачених податків, зборів, ЄСВ, митних платежів.
5. Податкове повідомлення-рішення: зміст, характеристика, умови надсилання.
6. Податкова вимога: зміст, характеристика, умови надсилання.
7. Порядок оскарження та скасування рішень контролюючих органів.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Податкове повідомлення-рішення: зміст, характеристика, умови надсилання.
2. Податкова вимога: зміст, характеристика, умови надсилання.
3. Умови повернення платникам помилково або надмірно сплачених податків, зборів, ЄСВ, митних платежів.

Методичні вказівки до вивчення теми

Сьогодні податкові надходження формують найбільшу частину доходів бюджетів різних рівнів. Відповідно, своєчасність і повнота сплати податків і зборів впливають на якість життя населення загалом, а також визначають рівень фінансової безпеки країни.

Серйозними проблемами для фінансової системи держави стали ухилення від сплати податків і використання всіляких лазівок у податковому законодавстві. Саме тому для контролюючих органів залишаються актуальними наступні завдання: виявлення фактів приховування доходів та уникнення оподаткування, удосконалення нормативно-правової бази, оперативне перекриття потенційних джерел виникнення податкових порушень тощо. Такі дії дадуть результативний ефект лише за умов належного рівня організації обліку податкових платежів, а у визначених законодавством випадках – нарахування їхніх сум безпосередньо контролюючими органами.

При вивченні цієї теми на особливу увагу заслуговують такі питання:

1. Суть податкового та грошового зобов'язань, їх взаємозв'язок і відмінності.
2. Узгоджене (самостійно і несамостійно) податкове зобов'язання.

3. Несамостійно узгоджене податкове зобов'язання (апеляційне (адміністративне і судове) та за замовчуванням).

4. Умови самостійного розрахунку податковими органами суми грошових зобов'язань платників податків.

5. Відповідальність за розрахунок розміру податкових зобов'язань (податкові органи / платник).

6. Звітні податкові періоди та строки виконання податкового зобов'язання.

7. Місце єдиного казначейського рахунку (далі – ЄКР) у механізмі виконання грошового зобов'язання платника податків..

8. Природа, мета та завдання оперативного обліку грошових зобов'язань і платежів платників податків.

9. Нормативно-правове забезпечення обліку знаходження податків і зборів.

10. Принципи оперативного обліку податкових зобов'язань.

11. Інтегрована картка платника податків (далі – ІКП) (умови застосування).

12. Попередній податковий контроль сум грошових зобов'язань платників податків (особливості, етапи).

13. Загальний податковий контроль сум грошових зобов'язань платників податків (особливості та етапи).

14. Реєстри співставлень, які використовують у процесі адміністрування податків і зборів (реєстр співставлення інформації про сплачені, повернені та відшкодовані суми (надходження) за даними Державної казначейської служби (далі – ДКС) України та податкових органів; реєстр співставлення сум грошових зобов'язань, самостійно визначених платником, і облікових показників, відображених в ІКП; реєстр сум переplat з ПДВ зі спеціальним статусом; реєстр співставлення сум податкових зобов'язань платників, не пов'язаних з

порушенням податкового законодавства, визначених територіальним органом ДПС, і облікових показників, відображених у ІКП; реєстр співставлення сум, визначених за результатами контрольно-перевірочної роботи, з них узгоджених і неузгоджених, і облікових показників, відображених у ІКП; реєстр співставлення даних журналу розстрочень (відстрочень) і облікових показників, відображених в ІКП; реєстр співставлення даних журналу списання (поновлення) і облікових показників, відображених у ІКП; реєстр контролю виконання рішень судів, прийнятих по суті, що набрали законної сили, не пов'язаних з контрольно-перевірочною роботою).

15. Модулі контролю як результат оцінки реєстру співставлень.

16. Підстави (документи) для відображення в обліку надходжень платежів.

17. Схема обліку податковими органами документів щодо податкового зобов'язання, визначеного самостійно платником.

18. Схема обліку документів щодо податкового зобов'язання, визначеного органами ДПС.

19. Порядок відображення в ІКП сум надходжень платежів (рознесені, нерознесені, виключені з обробки платежі).

20. Особливості відображення в обліку пені, штрафних санкцій.

21. Загальний контроль за достовірністю відображення в ІКП показників щодо надходжень податків і зборів.

22. Податкове повідомлення – рішення (структура, особливості надсилання, реєстр виданих податкових повідомлень-рішень).

23. Податкова вимога (структура, особливості надсилання / відкликання, реєстр виданих податкових вимог).

24. Особливості оскарження рішень контролюючих органів (процедура, форми оскарження, терміни).

25. Особливості оскарження рішень контролюючих органів нерезидентів.

26. Умови повернення платникам помилково або надмірно сплачених податків, зборів, ЄСВ, митних платежів (заява, терміни).

ГЛОСАРІЙ

Базовий запис – первинний запис в інформаційній системі.

Грошове зобов'язання платника податків – «це сума коштів, яку платник податків повинен сплатити до відповідного бюджету як податкове зобов'язання та/або штрафну (фінансову) санкцію, що справляється з платника податків у зв'язку з порушенням ним вимог податкового законодавства та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також санкції за порушення законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності» [ПКУ, п. 14.1.39].

Загальний контроль – процес контролю, що забезпечує досягнення достовірності відображення облікових показників в інтегрованій картці платника податків.

Звітні показники – узагальнені показники, що характеризують результати ведення оперативного обліку та відображаються у звітності податкових органів.

Звітність податкових органів – сукупність звітів і зведеної інформації, що містять узагальнюючі показники, які характеризують стан розрахунків платників податків і ЄСВ з Державним бюджетом України та місцевими бюджетами, з бюджетом Пенсійного фонду України (*дали* – ПФУ) та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Єдиний рахунок – рахунок, відкритий в органах ДКС України для ДПС України, який платник податків може використовувати для виконання грошових зобов'язань та / або погашення податкового боргу з податків та зборів, ЄСВ, інших платежів, справляння яких контролюють податкові та митні органи.

Інтегрована картка платника – форма оперативного обліку податків, зборів, платежів і ЄСВ, що ведеться контролюючим органом за кожним видом платежу.

Оперативний облік – процес відображення, систематизації та узагальнення облікових показників в ІКП, який ґрунтується на принципах бухгалтерського обліку.

Первинні документи – документи, складені платниками або податковими органами, отримані від інших органів влади згідно з чинним законодавством (податкові декларації, уточнюючі розрахунки, податкові повідомлення-рішення, рішення податкового органу, вимоги про сплату недоїмки з ЄСВ, судові рішення, рішення про розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань, інформація ДКС України про надходження податків, зборів, ЄСВ тощо).

Первинні показники – показники, що містяться в первинних документах і є визначальними для характеристики процесів адміністрування платежів, контроль за справлянням яких покладено на податкові органи.

Податкова вимога – письмова вимога контролюючого органу до платника податків погасити визначену суму податкового боргу.

Податкове зобов'язання – «сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету як податок або збір на підставі, в порядку та строки, визначені податковим законодавством (у тому числі коштів, визначена платником податків у податковому векселі та сплачена в установленій законом строк)» [ПКУ, п. 14.1.156].

Податкове повідомлення-рішення – «письмове повідомлення контролюючого органу (рішення) про обов'язок платника податків сплатити суму грошового зобов'язання, визначену контролюючим органом у випадках, передбачених цим Кодексом та іншими законодавчими актами, контроль за виконанням яких покладено на контролюючі органи, або внести відповідні зміни до податкової звітності» [ПКУ, п. 14.1.157].

Податковий номер платника податків – «код згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України (далі – ЄДРПОУ) для платників, які включаються до такого реєстру (юридичні особи та відокремлені підрозділи юридичних осіб – резидентів та нерезидентів), реєстраційний номер облікової картки платника податків – фізичної особи, крім осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний податковий орган і мають відмітку у паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією (за наявності) та номером паспорта» [ПКУ, п. 63.6].

Попередній контроль – процес порівняння первинних показників, занесених до підсистем інформаційної системи, з обліковими показниками, відображеними в ІКП.

Розрахункові операції – комплекс операцій автоматизованого процесу ведення оперативного обліку, які впливають на достовірність облікових і звітних показників щодо стану розрахунків платників з бюджетами та фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування.

Скарга – документ, у якому особа скаржить на порушення її прав та інтересів з боку іншої особи та пропонує вжити належних заходів для ліквідації такого порушення.

Рекомендовані джерела:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (глава 4).

2. Про затвердження Порядку ведення податковими органами оперативного обліку податків, зборів, платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : наказ МФУ від 12.01.2021 р. № 5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0321-21#Text>.

3. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>.

4. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.

5. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.

6. Положення про рух коштів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Наказ Міністерства фінансів України від 12.02.2016 р. № 54. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0330-16#Text>.

7. Про затвердження Порядку заповнення документів на переказ у разі сплати (стягнення) податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску, здійснення бюджетного відшкодування ПДВ, повернення помилково або надміру зарахованих коштів : Наказ МФУ від 24.07.2015 р. № 666. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0974-15#Text>.

8. Про затвердження Порядку зарахування у рахунок майбутніх платежів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування або повернення надміру та/або помилково сплачених коштів :

Наказ МФУ від 23.07.2021 р. № 417. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1185-21#Text>

9. Про затвердження Порядку розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків : наказ МДЗ України від 10.10.2013 р. № 574. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1853-13#Text>.

10. Про затвердження Порядку взаємодії органів Державної казначейської служби України та органів Державної податкової служби України в процесі виконання державного та місцевих бюджетів за доходами та іншими надходженнями : наказ МФУ від 18.07.2016 р. № 621. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1115-16#Text>.

11. Про затвердження Порядку надіслання контролюючими органами податкових повідомлень-рішень платникам податків : наказ МФУ від 28.12.2015 р. № 1204. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0124-16#Text>.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть основні елементи механізму реалізації податкового зобов'язання.

2. Чим визначаються строки існування податкового зобов'язання?

3. Ким може бути розраховане податкове зобов'язання платника податків?

4. У яких випадках контролюючий орган визначає суму податкового зобов'язання платника податків?

5. За який період контролюючий орган має право розраховувати суму податкового зобов'язання платника податків?

6. Чи несе платник податків відповідальність за своєчасність, достовірність і повноту нарахування своїх податкових зобов'язань у разі їх визначення контролюючим органом?

7. Які податкові зобов'язання вважаються неузгодженими?

8. Укажіть строки виконання платниками податків своїх податкових зобов'язань.

9. Зазначте відмінність грошових зобов'язань платника податків від його податкових зобов'язань.

10. Що таке оперативний облік податків, зборів, митних платежів?

11. Якими законодавчими та нормативними актами регламентується порядок ведення оперативного обліку податків, зборів і митних платежів?

12. Який орган веде облік податків, зборів і митних платежів відповідно до наданих йому повноважень?

13. Де використовуються дані оперативного обліку податків, зборів та інших платежів і коштів передоплати?

14. Які документи від органів ДКС України отримують органи ДПС для ведення оперативного обліку податків, зборів та інших платежів?

15. Що таке інтегрована картка платника?

16. Яка інформація закладена в номери ІКП?

17. У яких випадках відкривається та закривається ІКП?

18. Якими є форми ІКП?

19. На підставі яких документів відбувається нарахування податкових платежів в особових рахунках платників податків?

20. Як і коли нараховуються суми платежів в особових рахунках платників податків?

21. Відповідно до чого ведуться реєстри за платежами до бюджету?

22. Які види грошових зобов'язань платника податків відображаються в ІКП?

23. На підставі чого проводиться звірка стану розрахунків платника відповідними органами ДПС?

24.

25. Де відображаються підсумки звірки стану розрахунків платника за податками, зборами, митними платежами, ЄСВ, проведеної органами ДПС України?

26. Що є підставою для здійснення детальної перевірки стану розрахунків платника за податками, зборами, митними платежами, ЄСВ?

27. Які нормативно-законодавчі акти регламентують порядок повернення помилково та/або надмірно сплачених грошових зобов'язань платника податків?

28. У яких випадках підлягають поверненню платнику помилково та/або надміру сплачені ним суми грошового зобов'язання?

29. У який строк контролюючий орган готує висновок про повернення визначених сум грошових зобов'язань платника податків з відповідного бюджету?

30. Перерахуйте випадки, в яких контролюючі органи складають і направляють (вручають) платникам податків податкові повідомлення-рішення.

31. За якими формами та в яких випадках складаються податкові повідомлення-рішення?

32. Охарактеризуйте стадії прийняття податкового повідомлення-рішення.

33. Який порядок надсилання (вручення) податкового повідомлення – рішення платнику податків?

34. У яких випадках податкове повідомлення – рішення може бути відкликаним?

35. Що таке податкова вимога контролюючого органу до платника податків?

36. Який порядок надсилання (вручення) податкової вимоги платнику податків?

37. У яких випадках податкова вимога може бути відкликаною?

38. Що таке конфлікт інтересів у податкових правовідносинах?

39. Які причини та форми конфлікту інтересів у податкових правовідносинах?

40. Які способи вирішення конфлікту інтересів у податкових правовідносинах передбачено чинним законодавством?

41. Яка процедура вирішення конфлікту інтересів в рамках податкового компромісу?

42. Яка процедура досягнення податкового компромісу?

43. Скільки триває процедура досягнення податкового компромісу?

44. Які законодавчо-нормативні акти є правовою основою застосування податкового компромісу?

45. Який строк розгляду скарги платника податків?

46. Ким приймається рішення щодо погодження чи непогодження застосування податкового компромісу?

47. Яка частина податкового боргу погашається платником податку внаслідок прийняття рішення про досягнення податкового компромісу?

Тематика доповідей

1. Сучасний стан і проблематика виконання планових показників податкових надходжень до бюджетів різних рівнів.

2. Перспективи трансформації процедур обліку податкових зобов'язань в органах ДПС України.

3. Проблемні питання оскарження платниками податків рішень контролюючих органів.

ТЕМА 4
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ
ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНСУЛЬТУВАННЯ
ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Мета: засвоїти особливості формування та використання інформаційного та аналітичного забезпечення роботи податкових органів, характеристики процедури збору податкової інформації, її обробки та використання, опанувати особливості консультативної діяльності податкових органів, застосування форм і видів податкового консультування.

Перелік питань лекційного заняття:

1. Зміст інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючих органів.
2. Порядок отримання податкової інформації контролюючими органами.
3. Характеристика інформаційної системи органів ДПС України.
4. Податкова консультація: зміст, види, порядок надання та використання.

Перелік питань практичного заняття:

1. Зміст інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючого органу
2. Порядок отримання податкової інформації контролюючими органами.
3. Характеристика інформаційної системи органів ДПС України.
4. Податкова консультація: зміст, види, порядок надання та використання.
5. Наслідки застосування податкових консультацій.

б. Провідний зарубіжний досвід податкового консультування.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Наслідки застосування податкових консультацій.
2. Провідний зарубіжний досвід податкового консультування.

Методичні вказівки до вивчення теми

Сучасний етап функціонування органів ДПС України визначається різнобічним посиленням їх можливостей і посиленням ступеня відповідальності за стан і результати реалізації податкової політики. Вимоги до підвищення рівня ефективності роботи зобов'язують податкові органи вживати всіх можливих заходів, у тому числі в галузі вдосконалення інформаційних систем, збору даних, націлених на забезпечення результативності податкових технологій, мінімізації правопорушень і злочинів у сфері оподаткування.

Сьогодні, в умовах всесвітньої інформатизації та комп'ютеризації, активне застосування інформаційних потоків і технологій стало пріоритетним напрямком діяльності податкових органів. Стратегічне завдання інформаційно-аналітичного забезпечення ДПС України полягає в тому, щоб радикально змінити пріоритети – перейти від екстенсивного накопичення та використання потоків необроблених даних до передових інформаційно-аналітичних технологій, створення центрів їх впровадження та експлуатації. Від кількості та якості інформаційних даних залежатиме об'єктивність оцінки податкового становища держави, стан мобілізації податкових надходжень, альтернативи та джерела збільшення податкових надходжень.

Важливий елемент процесу адміністрування податків, обміну інформаційними даними, співпраці платників податків і контролюючих органів - податкове консультування, особлива форма податкових взаємовідносин. В умовах сьогодення всі види консультаційних послуг податкових органів компановано за ознаками їх одноманітності та підходів до стандартизації консультаційної діяльності:

- 1) інформаційно-консультаційні та навчальні послуги;
- 2) аутсортингові послуги з податкового планування, складання податкової звітності та підготовки інших документів для податкових органів;
- 3) послуги з подання та захисту інтересів платників податків;
- 4) експертні послуги у галузі оподаткування.

При вивченні цієї теми на особливу увагу заслуговують такі питання:

1. Необхідність і зміст інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності ДПС України.

2. Поняття податкової інформації.

3. Система податкової інформації.

4. Вимоги до податкової інформації (опис податкової інформації, що подається, форма подання податкової інформації (звіт, масив даних), носії (електронні або паперові), орган ДПС, до якого подається податкова інформація, режим доступу (відкритий, конфіденційний, таємний).

5. Суб'єкти інформаційних відносин (фізичні та юридичні особи (резиденти і нерезиденти України), об'єднання громадян, релігійні організації, суб'єкти владних повноважень, Національний банк України (далі – НБУ), банки та інші фінансові установи, міжнародні організації).

6. Джерела податкової інформації (платники податків, органи виконавчої влади, місцевого

самоврядування, НБУ, банки, інші фінансові установи, органи влади інших держав, міжнародні організації, нерезиденти).

7. Інформація, яка надається періодично від платників податків і податкових агентів.

8. Письмові запити.

9. Зустрічні звірки.

10. Обробка та використання податкової інформації.

11. Характеристика інформаційної системи ДПС України.

12. Основні завдання інформаційних систем податкових органів (постійне поповнення необхідною інформацією, своєчасне забезпечення відповідних споживачів достовірними даними, збирання, обробка даних про стан і результати роботи, об'єктів управління для інформування вищих органів управління, аналітична обробка інформації, необхідної для ухвалення управлінських рішень).

13. Характеристика інформаційних ресурсів ДПС України (інформаційно-телекомунікаційна система (далі – ІТС) «Єдина автоматизована інформаційна система» (митний блок), ІТС «Податковий блок», ІТС «Єдине вікно подання електронної звітності», ІТС «Управління документами», ІТС «Офіційний веб-портал», ІТС «Державний реєстр фізичних осіб - платників податків»).

14. Економічна природа, призначення та різновиди податкового консультування.

15. Види податкових консультацій контролюючих органів (індивідуальні, узагальнюючі).

16. Особливості звернення платників податків за індивідуальною податковою консультацією (паперовий і електронний формат її надання).

17. Наслідки застосування податкових консультацій.

ГЛОСАРІЙ

Апеляційне узгодження – узгодження податкового зобов'язання у порядку і строки, які визначені законодавчо за процедурами адміністративного або судового оскарження.

Індивідуальна податкова консультація – «роз'яснення контролюючого органу, надане платнику податків щодо практичного використання окремих норм податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючий орган, та зареєстроване в єдиному реєстрі індивідуальних податкових консультацій» [ПКУ, п. 14.1.172].

Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів – «комплекс заходів, що координується центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, щодо збору, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання покладених на контролюючі органи функцій» [ПКУ, п. 71.1].

Конфлікт – зіткнення протилежних інтересів і поглядів, напруження та крайнє загострення суперечностей, що призводить до активних дій, ускладнень, боротьби, які супроводжуються складними колізіями.

Податкова інформація – «сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності і необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому ПКУ» [Закон України «Про інформацію», п. 16.1].

Податкова консультація – «індивідуальна податкова консультація та узагальнююча податкова консультація, що надаються в порядку, передбаченому ПКУ» [ПКУ, п. 71.1];

Податкове роз'яснення – офіційне розуміння положень податкового законодавства, оприлюднене контролюючими органами, яке вони використовують при обґрунтуванні власних рішень під час проведення апеляційних процедур.

Суб'єкти електронного документообігу – «автор, підписувач, адресат і посередник, які набувають передбачених законом або договором прав і обов'язків у процесі електронного документообігу» [Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», ст. 1].

Узагальнююча податкова консультація – «оприлюднення позиції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, щодо практичного використання окремих норм податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, що склалася за результатами узагальнення індивідуальних податкових консультацій, наданих контролюючими органами платникам податків, та/або у разі виявлення обставин, що свідчать про неоднозначність окремих норм такого законодавства» [ПКУ, п. 14.1.173].

Рекомендовані джерела:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (глави 3, 7).

2. Про затвердження Порядку періодичного подання інформації органам державної податкової служби та отримання інформації зазначеними органами за письмовим запитом : постанова КМУ від 27.12.2010 р. № 1245. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1245-2010-п#Text>.

3. Про звернення громадян : Законом України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>.

4. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.

5. Про електронні довірчі послуги : Закон України 05.10.2017 р. № 2155-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Обґрунтуйте особливості інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності ДПС України.

2. Назвіть правила одержання податкової інформації контролюючими органами.

3. У які строки органи ДПС повинні одержати податкову інформацію від платників податків?

4. Укажіть підстави, за яких органи ДПС надсилають письмовий запит платникам податків.

5. Назвіть умови, за яких письмовий запит вважається врученим.

6. Для чого органи ДПС проводять зустрічні звірки даних суб'єктів господарювання?

7. Що розуміти під зустрічними звірками даних суб'єктів господарювання?

8. Чи можна стверджувати, що зустрічна звірка даних суб'єктів господарювання є перевіркою? Обґрунтуйте відповідь.

9. Назвіть суб'єкти, які визначають порядок проведення зустрічної звірки даних платників податків.

10. Що розуміти під використанням податкової інформації?

11. Чим відрізняється податкова консультація від податкового роз'яснення?

12. Які наслідки застосування платником податків податкових консультацій і роз'яснень, наданих ДПС України та Міністерством фінансів України?

13. Що таке індивідуальна податкова консультація? Які можливі способи її застосування?

Тематика доповідей

1. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів в Україні: сучасні реалії та напрямки модернізації.
2. Інформаційно-аналітичне забезпечення як напрям адміністрування податків і зборів.
3. Податкове консультування як інструмент гармонізації податкових відносин.
4. Зарубіжний досвід податкового консультування та можливості його використання у вітчизняній практиці.

ТЕМА 5

ПРИЙМАННЯ ТА ОБРОБКА ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ У ДПС УКРАЇНИ

Мета: засвоїти види податкової звітності, охарактеризувати особливості її складання та подання до контролюючих органів, зокрема через електронний кабінет платника податків, з'ясувати коло осіб, відповідальних за формування та подання податкової звітності.

Перелік питань лекційного заняття:

1. Податкова звітність: склад і місце у процесі адміністрування податків і зборів.
2. Податкова декларація (розрахунок) та особливості її складання.
3. Порядок подання податкової декларації до контролюючих органів.
4. Порядок внесення змін до податкової звітності.
5. Електронний кабінет платника податків.

Перелік питань практичного заняття:

1. Податкова звітність: склад і місце у процесі адміністрування податків і зборів.
2. Податкова декларація (розрахунок) та особливості її складання.
3. Порядок подання податкової декларації до контролюючих органів.
4. Порядок внесення змін до податкової звітності.
5. Електронний кабінет платника податків.
6. Особливості подання звітності в окремих випадках.
7. Спеціалізоване клієнтське програмне забезпечення, яке використовують платники для формування та подання звітності («Єдине вікно подання електронної звітності»).

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Особливості подання звітності в окремих випадках.
2. Спеціалізоване клієнтське програмне забезпечення, яке використовують платники для формування та подання звітності («Єдине вікно подання електронної звітності»).

Методичні вказівки до вивчення теми

Сьогодні контролюючі органи активно використовують інформаційні технології для досягнення належного рівня ефективності різних процедур адміністрування податків і зборів. Вони роблять акцент на вдосконаленні процесів прийому податкової звітності, обробки даних, економії робочого часу, підвищенні ефективності процесу електронного документообігу тощо.

Система електронного документообігу неодноразово підтвердила свою вагомість і для платників податків, адже забезпечує формування даних податкової декларації для їх подальшої передачі у форматі електронних документів, формування запитів на отримання від податкового органу за місцем обліку інформаційного виписки про виконання податкових зобов'язань перед бюджетами різного рівня, шифрування під час відправлення та розшифрування при отриманні інформації з використанням засобів криптографічного захисту інформації, а також формування підпису під час передачі інформації та її автентифікації при отриманні з використанням засобів електронного цифрового підпису (далі – ЕЦП) тощо.

При вивченні цієї теми на особливу увагу заслуговують такі питання:

1. Склад і різновиди податкової звітності (податкова та митна декларація, розрахунок, звіт).
2. Компетентності затвердження форм податкової звітності.
3. Особи, відповідальні за формування податкової звітності.

4. Характеристика форм (обов'язкові реквізити, звітна частина) та порядку складання податкової звітності.
5. Способи подання податкової звітності платниками.
6. Основні вимоги до формування електронних звітних документів.
7. Результати автоматизованої перевірки прийнятої податкової звітності (перша, друга квитанції).
8. Особливості й терміни внесення змін до податкової звітності.
9. Електронний кабінет платника податків.
10. Функціональні складові електронного кабінету (загальнодоступна (відкрита) та приватна частини) та їх можливості.
11. Складові меню електронного кабінету.
12. Особливості подання податкової звітності в окремих випадках (для платників плати за землю, податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (*далі* – податку на нерухомість), транспортного податку).

ГЛОСАРІЙ

База даних адресата звітності – база даних в електронному вигляді, створена в контролюючих органах на основі показників звітних документів платників податків, і призначена для централізованого накопичення та багаторазового використання в інформаційних системах адресата звітності.

Електронний підпис – «електронні дані, які додаються підписувачем до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються ним як підпис» [Закон України «Про електронні довірчі послуги», п. 1.12].

Електронний рахунок у системі електронного адміністрування (*далі* – СЕА) ПДВ – «рахунок, відкритий платнику податку в ДКС України, на який платником

перераховуються кошти з власного поточного рахунку в сумах, необхідних для збільшення розміру суми, на яку платник податку має право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування кількісних і вартісних показників до податкової накладної в ЄРПН, а також у сумах, недостатніх для сплати до бюджету узгоджених податкових зобов'язань з цього податку» [роз'яснення «Електронні рахунки платників у системі електронного адміністрування ПДВ»].

Єдине вікно – робоче місце для приймання різних форм податкової звітності платників податків.

Єдиний реєстр податкових накладних (*далі* – ЄРПН) - реєстр інформації про податкові накладні та розрахунки коригування, який веде ДПС України в електронному вигляді згідно з електронними документами, наданими платниками ПДВ.

Засіб електронного цифрового підпису – «апаратно-програмний або апаратний пристрій чи програмне забезпечення, які використовуються для створення та/або перевірки електронного підпису чи печатки» [Закон України «Про електронні довірчі послуги», п. 1.15].

Звіт, звітність в електронній формі (електронний звіт, електронна форма) – звіти, інформація в яких наведена у формі електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документів.

Звіти, звітність – документи, які відповідно до законодавства подаються платниками податків адресату звітності.

Кваліфікований електронний підпис (*далі* – КЕП): «удосконалений електронний підпис, який створюється з використанням засобу кваліфікованого електронного підпису і базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа» [Закон України «Про електронні довірчі послуги», п. 1.23].

Квитанція про одержання податкового документа в електронному вигляді – електронний документ, що формується програмним забезпеченням податкових органів і засвідчує факт і час одержання податкового документа в електронному вигляді.

Квитанція про приймання податкового документа в електронному вигляді – електронний документ, що формується програмним забезпеченням податкових органів і засвідчує факт і час приймання (неприймання) податкового документа в електронному вигляді в базу даних ДПС України.

Обов'язковий реквізит електронного документа – «обов'язкові дані в електронному документі, без яких він не може бути підставою для його обліку і не матиме юридичної сили» [Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», ст. 1].

Обов'язкові реквізити податкової декларації – інформація, яку повинна містити конкретна форма податкової звітності та за відсутності якої документ втрачає статус, визначений ПКУ, із настанням передбачених законом юридичних наслідків.

Перевірка достовірності обов'язкових реквізитів – відповідність обов'язкових реквізитів, зазначених у деклараціях, реєстраційним даним платника із довідників, які експлуатуються в контролюючих органах.

Повідомлення про отримання звіту в електронній формі – електронний документ, що формується програмним забезпеченням податкових органів і засвідчує факт і час отримання звіту в електронній формі.

Податкова декларація, розрахунок – «документ, що подається платником податків контролюючому органу, в якому перебуває на обліку платник податків, у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання, чи

документ, що свідчить про суми доходу, нарахованого (виплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку» [ПКУ, п. 46.1].

Рахунок у системі електронного адміністрування ПДВ – «рахунок, відкритий платнику ПДВ в ДКС України, на який таким платником перераховуються кошти з власного поточного рахунка в сумі, необхідній для набуття права зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування в ЄРПН, а також у сумі, необхідній для сплати до бюджету узгоджених податкових зобов'язань» [ПКУ, п. 46.1].

Реєстр платників ПДВ – автоматизований банк даних платників ПДВ.

Сертифікат відкритого ключа – «документ, виданий центром сертифікації ключів, який засвідчує чинність і належність відкритого ключа підписувачу» [Закон України «Про електронні довірчі послуги», п. 1.38].

Система подання податкової звітності в електронному вигляді – сукупність організаційних, правових заходів і програмних, програмно-апаратних, телекомунікаційних засобів, які забезпечують подання податкових документів до контролюючих органів в електронному вигляді.

Центр обробки електронних звітів – структурний підрозділ адресата звітності, який виконує функції інформаційно-технічного адміністратора централізованої системи електронної звітності, що включають одержання, перевірку цілісності електронних звітів, внесення їх даних до бази даних, зберігання протягом установленого строку, а також передачу структурним підрозділам адресата звітності.

Централізована система електронної звітності – сукупність нормативно-правових і організаційних заходів;

програмних, програмно-апаратних і телекомунікаційних засобів, що забезпечують формування, передачу, контроль проходження, обробку даних, зберігання електронних звітів та квитанцій підписувачів і адресата звітності.

Рекомендовані джерела:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n256> (глави 1, 2).
2. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
3. Про електронні довірчі послуги : Закон України 05.10.2017 р. № 2155-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.
4. Про затвердження Порядку обміну електронними документами з контролюючими органами : наказ МФУ від 06.06.2017 р. № 557. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-17#Text>.
5. Про затвердження Порядку ведення податковими органами оперативного обліку податків, зборів, платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : наказ МФУ від 12.01.2021 р. № 5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0321-21#Text>.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. З'ясуйте види процедур обробки податкової звітності платників.
2. Які правові акти регламентують процедуру електронної системи прийняття податкової звітності?
3. Що таке податкова звітність?
4. Що належить до обов'язкових реквізитів податкової звітності?
5. В яких випадках контролюючі органи не приймають податкову звітність?

6. Розкрийте способи подання податкової звітності до контролюючого органу.

7. Що таке система подання податкової звітності в електронному вигляді?

8. Які строки встановлено для приймання контролюючим органом податкових декларацій платників податків, зборів та інших обов'язкових платежів?

9. Які строки встановлені для направлення платнику податків письмового повідомлення про відмову в прийнятті його податкової звітності?

10. Що є підтвердженням для платника податків про прийняття його податкових документів до бази даних контролюючого органу?

11. Хто несе відповідальність за втрату або зіпсуття поштового відправлення платника податків чи затримку з його врученням контролюючому органу?

12. Хто обробляє та заносить податкову інформацію до електронних баз контролюючих органів?

13. Який термін перенесення даних до електронних баз щомісячної податкової декларації з ПДВ?

14. Назвіть термін перенесення даних уточнюючих розрахунків податкових декларацій до електронних баз контролюючих органів?

15. Який термін перенесення даних ліквідаційної звітності до електронних баз контролюючих органів?

Тематика доповідей

1. Актуальні проблеми прийому й обробки податкової звітності та способи їх розв'язання.

2. Новітні інформаційні технології звітування платників податків.

3. Сучасні методи та моделі обробки контролюючими органами податкових даних.

4. Аналіз результатів застосування електронних сервісів подання податкової звітності.

ТЕМА 6

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Мета: розглянути теоретичні засади податкового контролю, видів податкових перевірок і умов їх проведення, порядок встановлення відповідальності за порушення податкового законодавства шляхом застосування штрафних санкцій та нарахування пені.

Перелік питань лекційного заняття :

1. Зміст податкового контролю та види податкових перевірок.
2. Порядок проведення камеральних перевірок.
3. Порядок проведення документальних планових перевірок.
4. Порядок проведення документальних позапланових перевірок.
5. Порядок проведення фактичних перевірок.
6. Зміст податкових правопорушень і податкової відповідальності.
7. Штрафні (фінансові) санкції (штрафи).

Перелік питань практичного заняття:

1. Зміст податкового контролю та види податкових перевірок.
2. Порядок проведення камеральних перевірок.
3. Порядок проведення документальних планових перевірок.
4. Порядок проведення документальних позапланових перевірок.
5. Порядок проведення фактичних перевірок.
6. Умови залучення посадових осіб контролюючих

органів до проведення податкових перевірок і порядок їх допуску платниками податків.

7. Проведення експертизи під час здійснення заходів податкового контролю контролюючими органами.

8. Зміст податкових правопорушень і податкової відповідальності.

9. Штрафні (фінансові) санкції (штрафи).

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Умови залучення посадових осіб контролюючих органів до проведення податкових перевірок і порядок їх допуску платниками податків.

2. Проведення експертизи під час здійснення заходів податкового контролю контролюючими органами.

3. Порядок нарахування пені в разі порушення умов, за яких надавалося звільнення від оподаткування при ввезенні товарів на митну територію України.

Методичні вказівки до вивчення теми

Важливе завдання фінансової політики держави – забезпечити своєчасне та повне надходження до Державного бюджету України та місцевих бюджетів обов'язкових податкових платежів від суб'єктів господарювання та громадян. Саме з цієї причини кожна держава приділяє багато уваги запровадженню ефективного «апарату примусу», який складається з відповідних норм законодавства, виконавчих органів і силових структур. У нашій країні обов'язок громадян, у тому числі власників бізнесу, сплачувати податки і збори на умовах, встановлених законодавчими актами, зафіксовано в Конституції України (стаття 67). Тому ухилення від сплати податку – це порушення Основного Закону України, за яке доведеться нести відповідальність.

Важливим методом забезпечення надходжень податкових платежів до бюджетів різних рівнів, у тому числі шляхом примусового стягнення прихованих від оподаткування коштів, є податковий контроль. Його застосування передбачає проведення перевірок різного виду та призначення з наступним ухваленням адміністративних рішень.

При вивченні цієї теми на особливу увагу заслуговують такі питання:

1. Економічний зміст і значення податкового контролю.

2. Об'єкт і предмет податкового контролю.

3. Повноваження органів державної влади в рамках здійснення податкового контролю.

4. Способи реалізації податкового контролю.

5. Етапи податкового контролю (підготовчий, контрольні заходи, оформлення результатів податкового контролю, обмін інформацією з іншими контролюючими органами).

6. Види податкових перевірок (фактичні, камеральні, документальні: планові / позапланові; виїзні / невиїзні перевірки).

7. Зміст і призначення камеральної перевірки.

8. Порядок і терміни проведення камеральної перевірки.

9. Зміст і призначення документальної перевірки (планової, позапланової, виїзної, невиїзної).

10. Річний план-графік податкових перевірок (порядок складання, критерії відбору платників, терміни затвердження та реалізації).

11. Документальна планова невиїзна перевірка (порядок і терміни проведення, матеріали, на яких ґрунтуються висновки під час проведення перевірок).

12. Порядок проведення документальних позапланових перевірок (підстави, наказ, терміни проведення, оформлення результатів).

13. Порядок проведення фактичної перевірки (підстави, наказ, терміни проведення, оформлення результатів).

14. Допуск посадових осіб ДПС України до проведення документальної планової виїзної перевірки.

15. Порядок надання платниками податків документів для перевірки.

16. Порядок оформлення результатів документальної планової перевірки (акт/довідка перевірки).

17. Заперечення результатів податкових перевірок.

18. Комісія з питань розгляду заперечень податкових перевірок.

19. Електронні податкові перевірки.

20. Умови залучення посадових осіб контролюючих органів до проведення податкових (фактичних і документальних виїзних) перевірок і порядок їх допуску платниками податків.

21. Проведення експертизи під час здійснення заходів податкового контролю контролюючими органами.

22. Зміст і види податкових правопорушень.

23. Суб'єкти, які притягаються до відповідальності за вчинення податкових правопорушень.

24. Види відповідальності за податкові правопорушення (фінансова, адміністративна, кримінальна).

25. Підстави та порядок притягнення до фінансової відповідальності за вчинення податкових правопорушень.

26. Перелік обставин, за яких можливе звільнення від фінансової відповідальності за вчинення податкових правопорушень.

27. Перелік обставин, які пом'якшують відповідальність особи за вчинення податкових правопорушень.

28. Зміст і види штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) за вчинення податкових правопорушень.

29. Відшкодування шкоди, заподіяної платнику податків діями чи бездіяльністю, а також протиправними рішеннями контролюючих органів.

30. Штрафні (фінансові) санкції за несанкціоноване відчуження платником податків майна, яке перебуває в податковій заставі.

31. Штрафні (фінансові) санкції при самостійному виправленні платником податків помилок у податковій звітності.

32. Штрафні (фінансові) санкції за порушення, пов'язані із взяттям платника на облік у контролюючих органах.

33. Штрафні (фінансові) санкції за порушення термінів і порядку надання інформації про відкриття або закриття рахунків у фінансових установах, а також звіту про підзвітні рахунки.

34. Штрафні (фінансові) санкції за порушення платником податків порядку надання інформації про фізичних осіб – платників.

35. Штрафні (фінансові) санкції за порушення платником податків вимог щодо формування та подання податкової звітності.

36. Штрафні (фінансові) санкції за порушення платником податків термінів зберігання документів, які містять інформацію про його грошові зобов'язання.

37. Штрафні (фінансові) санкції за порушення платником податків правил застосування спрощеної системи оподаткування.

38. Штрафні (фінансові) санкції (штрафи) при розрахунку контролюючим органом суми податкового зобов'язання, зменшення бюджетного відшкодування з ПДВ, або виявлення фактів нецільового використання податкових пільг.

39. Штрафні (фінансові) санкції за порушення правил сплати (перерахування) грошового зобов'язання.

40. Штрафні (фінансові) санкції за порушення правил нарахування, утримання та сплати податків у джерела виплати доходів.

41. Штрафні (фінансові) санкції за порушення фінансовими установами порядку надання податкової інформації контролюючим органам.

42. Штрафні (фінансові) санкції за порушення правил обліку, виробництва та обігу етилового спирту та пального.

43. Податкові правопорушення посадовими особами контролюючих органів.

44. Пеня: умови застосування, порядок розрахунку розміру та сплати до бюджету.

ГЛОСАРІЙ

Великий платник податків – «юридична особа або постійне представництво нерезидента на території України, у якої обсяг доходу від усіх видів діяльності за останні чотири послідовні податкові (звітні) квартали перевищує еквівалент 50 млн євро, визначений за середньозваженим офіційним курсом НБУ за той самий період, або загальна сума податків, зборів, платежів, сплачених до Державного бюджету України, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, крім митних платежів, за такий самий період перевищує еквівалент 1,5 млн євро, визначений за середньозваженим офіційним курсом НБУ за той самий період» [ПКУ, п. 14.1.24].

Документальна невиїзна позапланова електронна перевірка за заявою платника податків (електронна перевірка) – «перевірка, яку проводять на підставі заяви, поданої платником податків з незначним ступенем ризику» [ПКУ, п. 75.1.2].

Документальна перевірка – «перевірка, предметом якої є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати усіх податків і зборів, а також дотримання валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами) та, яка проводиться на підставі податкових декларацій (розрахунків), фінансової, статистичної й іншої звітності, реєстрів податкового та бухгалтерського обліку, ведення яких передбачено законом, первинних документів, які використовуються в бухгалтерському та податковому обліку і пов'язані з нарахуванням і сплатою податків та зборів, виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також отриманих в установленому законодавством порядку контролюючим органом документів та податкової інформації, у тому числі за результатами перевірок інших платників податків» [ПКУ, п. 75.1.2].

Камеральна перевірка – «перевірка, яка проводиться у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків і даних СЕА ПДВ» [ПКУ, п. 75.1.1].

Перевірка достовірності обов'язкових реквізитів – установлення відповідності обов'язкових реквізитів, зазначених у податковій звітності, реєстраційним даним платника з довідників, які використовують у своїй діяльності контролюючі органи.

План-графік документальних виїзних перевірок – перелік платників податків, які підлягають плановій перевірці контролюючими органами у визначений період календарного року.

Податковий контроль – «система заходів, які вживають контролюючі органи з метою контролю правильності нарахування, повноти та своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових і касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи» [ПКУ, п. 61.1].

Податковий ризик – імовірність недотримання платником податків вимог законодавства, контроль за виконанням якого покладено на ДПС України.

Фактична податкова перевірка – «перевірка, яку здійснюють за місцем фактичного провадження платником податків діяльності, розташування господарських або інших об'єктів права власності такого платника» [ПКУ, п. 75.1.3].

Рекомендовані джерела:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n256> (глави 5, 8).

2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо складання плану-графіка проведення документальних планових перевірок суб'єктів господарювання : наказ ДПС України від 27.06.2012 р. № 553. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0553837-12#Text>.

3. Про затвердження Порядку координації одночасного проведення планових перевірок (ревізій)

контролюючими органами та органами державного фінансового контролю : постанова КМУ від 23.10.2013 р. № 805. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/805-2013-p#Text>.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. У чому полягає зміст податкового контролю як складової системи адміністрування податків і зборів?

2. Яке призначення (функції) закладене у порядок реалізації податкового контролю в Україні?

3. Які є способи реалізації податкового контролю в Україні?

4. Наведіть перелік контролюючих органів, які наділені повноваженнями реалізувати заходи податкового контролю в Україні. Поясніть відмінності між такими повноваженнями.

5. Які принципи закладені в організацію податкового контролю в Україні?

6. У яких формах і видах здійснюється податковий контроль?

7. Обґрунтуйте, чи є горизонтальний контроль обов'язковою формою податкового контролю.

8. Які види податкових перевірок передбачені ПКУ?

9. Що є предметом податкових перевірок?

10. Розкрийте зміст і призначення документальної планової виїзної податкової перевірки.

11. Розкрийте зміст і призначення документальної планової невиїзної податкової перевірки.

12. Перелічіть обставини, які надають контролюючим органам право здійснювати документальну позапланову виїзну перевірку.

13. З'ясуйте зміст і призначення камеральної перевірки.

14. Перелічіть обставини, які дають контролюючим органам право здійснювати фактичну перевірку.

15. У чому особливості електронних податкових перевірок?

Тематика доповідей

1. Фіскальна результативність заходів податкового контролю в Україні.

2. Проблемні аспекти проведення податкових перевірок.

3. Податковий контроль як превентивний інструмент боротьби з ухиленням від оподаткування.

4. Зарубіжний досвід застосування сучасних методів та інструментів податкового контролю.

ТЕМА 7

АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКОВОГО БОРГУ

Мета: засвоїти зміст, причини виникнення податкового боргу, джерел його погашення; з'ясувати природу податкової застави та адміністративного арешту активів платника податків, а також особливості застосування процедур розстрочення та відстрочення сплати податкового боргу.

Перелік питань лекційного заняття:

1. Зміст адміністрування податкового боргу платника податків.
2. Порядок розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань (погашення податкового боргу) платника податків.
3. Джерела виконання грошових зобов'язань (погашення податкового боргу) платника податків.
4. Податкова застава та процедура її застосування.
5. Адміністративний арешт майна платника податків.
6. Списання безнадійного податкового боргу та продаж майна, яке перебуває у податковій заставі.

Перелік питань практичного заняття:

1. Зміст адміністрування податкового боргу платника податків.
2. Порядок розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань (погашення податкового боргу) платника податків.
3. Джерела виконання грошових зобов'язань (погашення податкового боргу) платника податків.
4. Податкова застава та процедура її застосування.
5. Адміністративний арешт майна платника податків.

6. Списання безнадійного податкового боргу та продаж майна, яке перебуває у податковій заставі.

7. Погашення податкового боргу платниками податків, які мають особливий статус.

8. Строки давності та їх застосування в процедурах погашення податкового боргу.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Порядок погашення податкового боргу підприємствами державної форми власності, які не підлягають приватизації, та комунальними підприємствами.

2. Процедура погашення грошових зобов'язань (податкового боргу) в разі ліквідації платника податків, яка не пов'язана з його банкрутством.

3. Порядок погашення грошових зобов'язань (податкового боргу) в разі реорганізації платника, або передачі в оренду чи продажу єдиного майнового комплексу державного або комунального підприємства.

4. Процедура виконання грошових зобов'язань (погашення податкового боргу) фізичної особи в разі її юридичної або фізичної недієздатності.

5. Строки давності та їх застосування в процедурах погашення податкового боргу.

Методичні вказівки до вивчення теми

Вагомі ризики для виконання базового завдання функціонування податкових органів – забезпечити повне та своєчасне формування податкової складової бюджетів України – створює наявність заборгованості по виконанню платниками податків грошових зобов'язань. Вона може бути визначена як один з найбільш суттєвих дестабілізуючих соціально-економічних факторів: значні розміри податкового боргу суттєво зменшують обсяг фінансових ресурсів держави. З іншого боку, наявність у

платника податкового боргу відображає й одночасно погіршує його фінансовий стан, продукує обмеження в самостійному управлінні власною господарською діяльністю й ухваленні підприємницьких рішень. Тому своєчасне вжиття адміністративних заходів з погашення податкового боргу сприяє нормалізації системи фінансових відносин держави, суб'єктів господарювання та населення.

При вивченні цієї теми на особливу увагу заслуговують такі питання:

1. Економічний зміст і причини виникнення податкового боргу.

2. Природа адміністрування податкового боргу.

3. Статуси (інертний, дієвий) і типи податкового боргу.

4. Процедури адміністрування податкового боргу (встановлення загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу та його погашення; розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників; застосування податкової застави майна та майнових прав боржника як способу забезпечення погашення податкової заборгованості; адміністративний арешт майна та його продаж; списання безнадійного податкового боргу).

5. Функціональна роль податкового керуючого в системі адміністрування податкового боргу.

6. Суть процедур розстрочення, відстрочення податкового боргу.

7. Порядок подання заяви до контролюючих органів для отримання права на розстрочення, відстрочення податкового боргу.

8. Підстави розстрочення, відстрочення податкового боргу.

9. Особливості розстрочення, відстрочення податкового боргу, обсяг якого перевищує 1 млн грн.

10. Умови дострокового розірвання договору про розстрочення (відстрочення) податкового боргу.

11. Джерела виконання грошових зобов'язань (погашення податкового боргу) платника податків.

12. Джерела фінансових ресурсів платника податків, які не можуть бути використані для погашення боргу.

13. Заходи погашення податкового боргу (застережні та заходи примусового характеру).

14. Економічний зміст і процедура застосування податкової застави.

15. Виникнення права податкової застави.

16. Порядок узгодження операцій із заставленим майном.

17. Умови та порядок припинення податкової застави.

18. Економічний зміст і процедура адміністративного арешту майна.

19. Повний та умовний арешт майна.

20. Умови припинення адміністративного арешту майна платника.

21. Зміст безнадійного податкового боргу та процедура його списання.

22. Процедури продажу майна, яке перебуває в податковій заставі.

23. Організація публічних торгів у рамках продажу заставленого майна.

24. Експертна оцінка заставленого майна.

25. Порядок погашення податкового боргу підприємствами державної форми власності, які не підлягають приватизації, та комунальними підприємствами.

26. Особливості процедури погашення грошових зобов'язань (податкового боргу) в разі ліквідації платника податків, яка не пов'язана з його банкрутством.

27. Порядок погашення грошових зобов'язань (податкового боргу) в разі реорганізації платника, або передачі в оренду чи продажу єдиного майнового комплексу державного або комунального підприємства.

28. Процедура виконання грошових зобов'язань (погашення податкового боргу) фізичної особи в разі її юридичної або фізичної неієздатності.

29. Поняття строків давності та їх застосування при адмініструванні податкового боргу.

30. Умови зупинення відліку строків давності при адмініструванні податкового боргу.

ГЛОСАРІЙ

Адміністративний арешт майна платника податків – заборона чинити дії з власним майном, накладена контролюючим органом на платника податків.

Адміністрування податкового боргу – управлінські заходи щодо погашення податкового боргу, які здійснюють контролюючі органи в межах законодавчо визначених повноважень.

Безнадійний податковий борг – «податковий борг платника податків, визнаного в установленому порядку банкрутом, вимоги щодо якого не були задоволені у зв'язку з недостатністю майна банкрута» [ПКУ, п. 101.2.1].

Відстрочення податкових зобов'язань - «перенесення сплати основної суми податкових зобов'язань платника податків без урахування сум пені під проценти» [ПКУ, п. 100.1].

Надміру сплачені грошові зобов'язання – «суми коштів, які на певну дату зараховані до відповідного бюджету понад нараховані суми грошових зобов'язань, граничний строк сплати яких настав на таку дату» [ПКУ, п. 14.1.115].

Пасивний податковий борг – борг платника податків, погашення якого відбувається без активних дій контролюючого органу, в судовому порядку.

Погашення податкового боргу – «зменшення абсолютного розміру податкового боргу, підтвержене відповідним документом» [ПКУ, п. 14.1.152].

Податкова вимога – «письмова вимога контролюючого органу до платника податків щодо погашення суми податкового боргу» [ПКУ, п. 14.1.153].

Податкова застава – «спосіб забезпечення сплати платником податків грошового зобов'язання та пені, не сплачених таким платником у строк, визначений ПКУ» [ПКУ, п. 14.1.155].

Податковий борг – «сума узгодженого грошового зобов'язання (з урахування штрафних санкцій за їх наявності), але не сплаченого платниками податків у встановлений ПКУ строк, а також пеня, нарахована на суму такого грошового зобов'язання» [ПКУ, п. 14.1.175].

Реструктуризація податкового боргу – зміна умов погашення податкового боргу (відстрочення, розстрочення його сплати, часткове списання).

Умовний арешт активів платника податків – обмеження чинити дії з власним майном, накладене податковим керуючим.

Рекомендовані джерела:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n256> (глава 9).

2. Про затвердження Порядку призначення та звільнення податкового керуючого з визначенням його функцій та повноважень : наказ МФУ від 25.05.2017 р. № 529. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0786-17#Text>.

3. Про затвердження Порядку розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків : наказ МДЗУ від 10.10.2013 р. № 574. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1853-13#Text>.

4. Про затвердження Порядку застосування податкової застави податковими органами : наказ МФУ від 16.06.2017 р. № 586. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0859-17#Text>.

5. Про затвердження Порядку застосування адміністративного арешту майна платника податків : наказ МФУ від 14.07.2017 р. № 632. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0948-17#Text>.

6. Про затвердження Порядку списання безнадійного податкового боргу платників податків : наказ МФУ від 28.07.2022 р. № 220. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0908-22#Text>.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Як трактує зміст податкового боргу чинне законодавство України?

2. Назвіть причини виникнення боргу у платників податків.

3. Які є статуси й типи податкового боргу?

4. Дайте визначення дієвому статусу податкового боргу та його типам.

5. У чому полягає зміст адміністрування податкового боргу?

6. Які джерела інформації про фінансовий стан боржника використовують для виявлення загрози виникнення, накопичення або непогашення ним податкового боргу?

7. Укажіть алгоритм розрахунку показників, за допомогою яких можна встановити загрозу виникнення податкового боргу в платника податків.

8. Яке нормативне значення коефіцієнта загрози виникнення податкового боргу?

9. Наведіть алгоритм розрахунку показників платоспроможності платника податків.

10. Назвіть показники, за допомогою яких можна оцінити рівень фінансової стійкості платника податків.

11. Укажіть алгоритм розрахунку показників фінансової стійкості платника податків.

12. До компетенції яких органів влади належить право ухвалювати рішення про розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків?

13. На підставі яких документів платника податків контролюючий орган ухвалює рішення про розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу)?

14. Якими документами оформлюють рішення про розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу)? Де фіксується інформація про ухвалення такого рішення?

15. Як розраховують проценти на суми розстроченого (відстроченого) грошового зобов'язання (податкового боргу)?

16. Як нараховують проценти на суму податкового боргу?

17. Назвіть основні принципи, процедури та джерела погашення податкового боргу платників податків.

18. Коли і в кого виникає право податкової застави?

19. В яких випадках майно платника податків звільняється з податкової застави?

20. Який зміст і призначення адміністративного арешту майна платника податків?

21. Чи може бути застосовано адміністративний арешт коштів на рахунку платника податків?

22. Яка відповідальність передбачена у випадку, коли

суб'єкт господарювання своєчасно не сплачує розстрочені суми податкового боргу (грошових зобов'язань)?

23. Яке майно платника податків може бути джерелом погашення його податкового боргу?

24. Чи можуть бути джерелом погашення податкового боргу депозитні вкладення платника? Якщо так, який порядок їх використання з указаною метою?

25. Чи може бути джерелом погашення податкового боргу платника його дебіторська заборгованість? Якщо так, який порядок її використання з указаною метою?

26. Яка процедура застосування податкової застави передбачена чинним законодавством України?

27. Назвіть підстави для звільнення майнових активів платника податків з-під податкової застави.

28. Які особливості стягнення податкового боргу платників податків-фізичних осіб?

29. Яка процедура застосування адміністративного арешту майна платника податків передбачена чинним законодавством України?

30. Розкрийте порядок засвідчення Торгово-промисловою палатою України факту впливу форс-мажорних обставин на появу безнадійного податкового боргу у платника податків?

Тематика доповідей

1. Вплив податкового боргу на стан податкової безпеки країни.

2. Сучасний стан податкової заборгованості в Україні та напрямки її мінімізації.

3. Імплементация зарубіжного досвіду застосування інструментів погашення податкового боргу.

ТЕМА 8

УПРАВЛІНСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ АДМІНІСТРУВАННЯ НЕПРЯМИХ ТА ПРИБУТКОВИХ ПОДАТКІВ

Мета: з'ясувати особливості технологій адміністрування непрямих і прибуткових податків.

Перелік питань лекційного заняття:

1. Управлінські технології адміністрування ПДВ.
2. Управлінські технології адміністрування акцизного податку.
3. Управлінські технології адміністрування мита.
4. Управлінські технології адміністрування податку на прибуток підприємств.
5. Управлінські технології адміністрування податку на доходи фізичних осіб (*далі* – ПДФО).

Перелік питань практичного заняття:

1. Управлінські технології адміністрування ПДВ.
2. Управлінські технології адміністрування акцизного податку.
3. Управлінські технології адміністрування мита.
4. Управлінські технології адміністрування податку на прибуток підприємства.
5. Управлінські технології адміністрування ПДФО.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Види господарських операцій, здійснення яких не призводить до виникнення податкових зобов'язань з ПДВ.
2. Основні елементи механізму управління та податковий кредит з ПДВ у специфічних операціях.
3. Податковий вексель як інструмент виконання зобов'язань зі сплати акцизного податку.

4. Особливості оподаткування акцизним податком операцій з переробки давальницької сировини у підакцизну продукцію.

5. Зміст амортизаційних відрахувань як складової об'єкта податку на прибуток підприємств. Порядок їх урахування при розрахунку розміру грошових зобов'язань платника податку на прибуток підприємств?

6. Елементи механізму справляння ПДФО.

7. Система забезпечення виконання зобов'язань платником ПДФО.

8. Склад доходів, які не належать до бази оподаткування ПДФО.

9. Порядок адміністрування податкової знижки при сплаті ПДФО.

Методичні вказівки до вивчення теми

Непрямі податки - найбільш оптимальний і надійний інструмент поповнення доходів бюджету, причому за будь-якого стану розвитку національної економіки. Тим часом, економічний клімат будь-якої держави вважають «здоровим», коли показники надходження доходів державного бюджету у формі прямих податків і зборів перевищують показники надходження коштів від непрямого оподаткування. Тому досягнення балансу податкової системи, яке відбувається в контексті досягнення соціально-економічних цілей і виконання завдань розвитку країни, зумовлює реалізацію відповідної системи управління податковим процесом з боку органів державної влади, деталізацію процедур адміністрування прямих і непрямих податків.

При вивченні цієї теми на особливу увагу заслуговують такі питання:

1. Нормативно-правова база СЕА ПДВ.

2. Функціональні можливості обліку СЕА ПДВ в розрізі платників податку.
3. Електронний рахунок у СЕА ПДВ.
4. Умови зарахування коштів на електронні рахунки платників податків в СЕА ПДВ.
5. Податкова накладна як базовий елемент електронного адміністрування ПДВ (видані, отримані податкові накладні/розрахунки коригувань).
6. Єдиний реєстр податкових накладних.
7. Порядок формування й умови реєстрації податкових накладних / розрахунків коригування в ЄРПН.
8. Вартісні вимоги щодо реєстрації податкових накладних / розрахунків коригування в ЄРПН.
9. Функціональні можливості СЕА ПДВ в електронному кабінеті платника податків.
10. Моніторинг податкових накладних (базові показники).
11. Моніторинг ризикових операцій у сфері ПДВ (зупинка реєстрації податкових накладних).
12. Система податкового контролю відпрацювання податкових ризиків з ПДВ (основні етапи).
13. Базові елементи механізму оподаткування акцизним податком (платники, групи підакцизних товарів, об'єкт, база оподаткування, ставки, особливості оподаткування окремих підакцизних товарів, податковий вексель, звітний податковий період).
14. Електронне адміністрування реалізації пального в системі адміністрування акцизного податку (реєстр операцій обсягів пального, реєстр сум акцизного податку та реєстр транзакцій).
15. Базові елементи механізму справляння мита (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

16. Автоматизована система митного оформлення (функціональне призначення в рамках справляння митних платежів).

17. Єдина автоматизована інформаційна система ДМС України.

18. Автоматизована система управління ризиками (достовірність декларування, правильність розрахунку митної вартості та розміру митних платежів).

19. Автоматизована система митного оформлення «Інспектор».

20. Базові елементи справляння податку на прибуток підприємств (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

21. Документальна виїзна податкова перевірка з податку на прибуток підприємств (облік доходів і витрат, визначення дати їх визнання, віднесення об'єктів основних засобів до певної групи, застосування методів амортизації, здійснення індексації вартості основних засобів, яка амортизується, оподаткування операцій особливого виду, облік операцій, звільнених від оподаткування, контроль обліку безнадійної та сумнівної заборгованості, операції з нерезидентами, облік доходів, отриманих за кордоном).

22. Базові елементи механізму справляння ПДФО (платники, об'єкт, база оподаткування, податкова соціальна пільга, податкова знижка, ставки, звітний податковий період).

23. Документальна виїзна податкова перевірка з ПДФО (наявність документів, що підтверджують прийом або звільнення працівника; наявність обліку робочого часу; правильність розрахунку суми загального оподаткованого доходу для найманих працівників; правомірність застосування податкової соціальної пільги; наявність заяви від платника податку на застосування податкової соціальної пільги; дотримання правил

нарахування ЄСВ на фонд оплати праці; перевірка платіжних доручень на сплату ПДФО та ЄСВ у відділенні банку; правильність нарахування податку у випадку виплати доходів у негрошовій формі; правильність застосування ставок податку при нарахуванні різних видів доходів).

ГЛОСАРІЙ

Автоматизована система митного оформлення (АСМО) – «підсистема, що забезпечує використання електронних документів та електронних копій документів на паперових носіях посадовими особами митного органу для здійснення митних процедур» [наказ ДМС України «Про затвердження Положення про Єдину автоматизовану інформаційну систему Державної митної служби України»].

Система електронного адміністрування податку на додану вартість (СЕА ПДВ) – «організована на центральному рівні ДПС України система, яка забезпечує автоматичний облік у розрізі платників ПДВ сум податку, що містяться у виданих і отриманих податкових накладних, зареєстрованих в ЄРПН і розрахунках коригування до них; сум податку, сплачених платниками при ввезенні товарів на митну територію України; сум поповнення та залишку коштів на рахунках в СЕА ПДВ; суми податку, на яку платники мають право зареєструвати податкові накладні в ЄРПН» [ПКУ, п. 201¹.1].

Податкова накладна - електронний документ, який платники ПДВ використовують для обліку податкового зобов'язання та податкового кредиту з ПДВ.

Електронний рахунок у СЕА ПДВ – «рахунок, відкритий платнику податку в ДКС України, на який платником перераховуються кошти з власного поточного рахунку в сумах, необхідних для збільшення розміру суми, на яку платник податку має право зареєструвати податкові

накладні та/або розрахунки коригування кількісних і вартісних показників до податкової накладної в ЄРПН, а також у сумах, недостатніх для сплати до бюджету узгоджених податкових зобов'язань з цього податку» [роз'яснення «Електронні рахунки платників у системі електронного адміністрування ПДВ»].

Єдиний реєстр податкових накладних - реєстр інформації про податкові накладні та розрахунки коригування, який веде ДПС України в електронному вигляді згідно з електронними документами, наданими платниками ПДВ.

Вигодоформуючий суб'єкт («податкова яма») – «платник ПДВ, який не відображає або відображає і не сплачує податкові зобов'язання з ПДВ при відповідному декларуванні його контрагентом сум податкового кредиту без реальної господарської чи іншої економічної діяльності за такими операціями та, як наслідок, формує податковий кредит з ознаками ризику» [наказ ДФС України «Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ»].

Вигодотранспортуючий суб'єкт («транзитер») – «платник ПДВ, що здійснює посередницьку функцію між вигодоформуючим суб'єктом і вигодонабувачем, у якого, відповідно до даних податкової звітності, сума задекларованих податкових зобов'язань дорівнює сумі податкового кредиту за всіма чи за окремими операціями, або різниця між сумами податкових зобов'язань та податкового кредиту не перевищує 0,5%, за умови відсутності реальної господарської чи іншої економічної діяльності» [наказ ДФС України «Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ»].

Зустрічний транзит – «різновид вигодотранспортуючого суб'єкта господарювання (транзитера), який надає послуги з підміни позицій товарних груп (робіт, послуг), які

реалізуються на адресу інших суб'єктів господарювання» [наказ ДФС України «Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ»].

Вигодонабувач – «платник ПДВ, який за рахунок відображення в податковій звітності недостовірних даних за господарськими операціями з використанням вигодотранспортуючих та вигодотранспортуючих суб'єктів (у тому числі за ланцюгом постачання товарів) отримує необґрунтовану податкову вигоду» [наказ ДФС України «Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ»].

Рекомендовані джерела:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n256>.

2. Деякі питання електронного адміністрування ПДВ : постанова КМУ від 16.10.2014 р. № 569. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2014-п#Text>.

3. Порядок ведення Єдиного реєстру податкових накладних : постанова КМУ від 29.12.2010 р. № 1246. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1246-2010-п#Text>.

4. Про затвердження форми податкової накладної та Порядку заповнення податкової накладної : наказ МФУ від 31.12.2015 р. № 1307. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-16#Text>.

5. Про затвердження порядків з питань зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних : постанова КМУ від 11.12.2019 р. № 1165. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1165-2019-п#Text>.

6. Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ : наказ ДФС України від 28.07.2015 р. № 543. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0543872-15#Text>.

7. Положення про Державну митну службу України : постанова КМУ від 06.03.2019 р. № 227. URL : <https://customs.gov.ua/polozhennia>.

8. Про затвердження Положення про Єдину автоматизовану інформаційну систему Державної митної служби України : наказ ДМС України від 04.11.2010 р. № 1341. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va341342-10#Text>.

9. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації та проведення камеральних перевірок податкової звітності платників податків, крім перевірок податкової декларації про майновий стан і доходи та податкової декларації платника єдиного податку - фізичної особи – підприємця : наказ МДЗУ від 14.06.2013 р. № 165. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0165810-13#Text>

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте систему обліку платників ПДВ.
2. Перелічіть елементи механізму застосування ПДВ.
3. З'ясуйте механізм отримання відшкодування ПДВ з бюджету.
4. Охарактеризуйте механізм використання податкової накладної при адмініструванні ПДВ.
5. Розкрийте елементи механізму застосування акцизного податку.
6. Яку роль відіграють податкові агенти при реалізації законодавства про акцизний податок?
7. Які елементи механізму застосування податку на прибуток підприємств?
8. Які елементи механізму застосування ПДФО?
9. Охарактеризуйте систему забезпечення виконання платником ПДФО податкових зобов'язань?

Тематика доповідей

1. Сучасний стан адміністрування непрямих податків в Україні та напрямки вирішення проблемних питань.
2. Аналіз результатів прибуткового оподаткування та можливості розширення його бази.
3. Стан адміністрування митних платежів в Україні.
4. Перспективи запровадження «Електронної митниці».
5. Перспективи застосування інтернет-технологій у системі адміністрування ПДФО.

ТЕМА 9

АДМІНІСТРУВАННЯ ІНШИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

Мета: з'ясувати особливості технологій адміністрування рентних платежів, екологічного податку та місцевих податків і зборів.

Перелік питань лекційного заняття:

1. Управлінські технології адміністрування рентних платежів.
2. Управлінські технології адміністрування екологічного податку.
3. Управлінські технології адміністрування місцевих податків і зборів.

Перелік питань практичного заняття:

1. Управлінські технології адміністрування рентних платежів.
2. Управлінські технології адміністрування екологічного податку.
3. Управлінські технології адміністрування місцевих податків і зборів.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Управлінські технології адміністрування рентної плати за користування надрами в цілях, які не пов'язані з видобуванням корисних копалин.
2. Управлінські технології адміністрування рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України.
3. Управлінські технології адміністрування податку на нерухомість.
4. Управлінські технології адміністрування транспортного податку.
5. Управлінські технології адміністрування туристичного збору.

Методичні вказівки до вивчення теми

В умовах екологізації суспільного життя та розв'язання проблем довкілля адміністрування рентних і екологічних платежів набуває особливого значення. Він сприяє ефективному функціонуванню економічного механізму раціонального природокористування, головна мета якого – збереження довкілля людини, а також оптимізація податкового навантаження на користувачів природних ресурсів.

При вивченні цієї теми на особливу увагу заслуговують такі питання:

1. Базові елементи механізму справляння рентної плати за користування надрами при видобуванні корисних копалин (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

2. Спеціальні дозволи на користування надрами для провадження господарської діяльності з видобування корисних копалин.

3. Особливості визначення бази оподаткування рентної плати за користування надрами – вартості товарної продукції (за фактичними цінами реалізації та за розрахунковою вартістю відповідного виду товарної продукції гірничого підприємства).

4. Базові елементи механізму справляння рентної плати за користування надрами в цілях, які не пов'язані з видобуванням корисних копалин (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

5. Базові елементи механізму справляння рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

6. Ліцензія – документ, який засвідчує право на користування радіочастотним ресурсом України.

7. Базові елементи механізму справляння рентної за спеціальне використання води (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

8. Базові елементи механізму справляння рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

9. Спеціальний дозвіл на право заготівлі лісових ресурсів (лісорубний, лісовий квиток) або договір довгострокового тимчасового користування лісами.

10. Базові елементи механізму справляння екологічного податку (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

11. Базові елементи механізму справляння податку на нерухомість (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

12. Базові елементи механізму справляння плати за землю (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

13. Базові елементи механізму справляння транспортного податку (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

14. Базові елементи механізму справляння єдиного податку (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

15. Свідоцтво платника єдиного податку.

16. Особливості ведення обліку та формування звітності платниками єдиного податку.

17. Базові елементи механізму справляння туристичного збору (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

18. Базові елементи механізму сплати збору за місця для паркування транспортних засобів (платники, об'єкт, база оподаткування, ставки, звітний податковий період).

19. Рішення місцевої ради щодо переліку земельних ділянок, спеціально відведених для паркування транспортних засобів.

Рекомендовані джерела:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n256>

2. Про надра : Закон України 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр#Text>

3. Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами : постанова КМУ від 30.05.2011 р. № 615. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615-2011-п#Text>.

4. Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду за користуванням радіочастотним ресурсом України в смугах радіочастот загального користування та визнання такими, що втратили чинність, деяких рішень НКРЗ : рішення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, від 27.12.2012 р. № 684. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0175-13#Text>.

5. Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови : постанова КМУ від 13.03.2002 р. № 321. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-п#Text>.

6. Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення : постанова КМУ від 10.09.1992 р. № 459. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-92-п#Text>.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. З'ясуйте особливості процедур запровадження місцевих податків і зборів.

2. Охарактеризуйте платників, об'єкт і базу оподаткування нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки.

3. Що охоплює система пільг при оподаткуванні нерухомості?
4. Які основні елементи податкового обліку податку на нерухомість?
5. Система податкових платежів за земельні ділянки.
6. Назвіть платників, об'єкт і базу оподаткування платою за землю.
7. Система ставок плати за землю.
8. З'ясуйте зміст, призначення і склад спеціальних податкових режимів, передбачених ПКУ.
9. У чому полягає зміст спрощеної системи оподаткування? З'ясуйте її особливості, які потрібно враховувати в процесі адміністрування.
10. Які категорії платників єдиного податку?
11. Що слугує базою оподаткування єдиного податку та який механізм розрахунку його розміру?
12. Розкрийте механізм адміністрування єдиного податку.
13. Які особливості процедур адміністрування місцевих зборів?
14. Охарактеризуйте напрямки співпраці ДПС України з органами місцевого самоврядування у процесі адміністрування місцевих податків і зборів.

Тематика доповідей

1. Оптимізація способів та інструментів адміністрування рентної плати в Україні.
2. Аналіз результативності адміністрування рентних платежів в Україні.
3. Напрямки розвитку процедур адміністрування місцевих податків і зборів.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Суть і необхідність адміністрування податків і зборів, його нормативно-правове забезпечення.
2. Характеристика діючої системи адміністраторів податків і зборів.
3. Порядок встановлення та скасування податків і зборів.
4. Складові системи адміністрування податків і зборів.
5. Роль органів ДПС України в забезпеченні ефективності механізму адміністрування податків і зборів.
6. Організація обліку платників податків у контролюючих органах.
2. Порядок взяття на облік юридичних і самозайнятих осіб.
8. Особливості реєстрації платників ПДВ.
9. Реєстр платників ПДВ і порядок анулювання їх реєстрації.
10. Оприлюднення даних про взяття на облік платників податків.
11. Порядок зняття платників податків з обліку в контролюючих органах.
12. Оперативний облік податкових платежів, його правові засади та процедури.
13. Умови повернення платникам помилково або надмірно сплачених податків, зборів, єдиного соціального внеску, митних платежів.
14. Суть податкового зобов'язання, грошового зобов'язання та компетенції його визначення.
15. Податкове повідомлення-рішення.
16. Податкова вимога.
17. Зміст і склад інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючих органів.
18. Порядок отримання податкової інформації контролюючими органами.
19. Характеристика інформаційної системи органів ДПС України.
20. Податкова звітність і особливості її формування.
21. Порядок подання платниками податків податкової звітності та її обробки в контролюючих органах.
22. Електронний кабінет платника як інструмент формування податкової звітності в електронній формі.
23. Зміст і призначення податкового контролю як складової системи адміністрування податків і зборів.

24. Види податкових перевірок.
26. Порядок і терміни проведення камеральних перевірок.
27. Порядок і терміни проведення документальних планових перевірок.
28. Порядок і терміни проведення документальних позапланових перевірок.
29. Порядок проведення фактичних перевірок.
30. Оформлення результатів податкових перевірок.
31. Зміст податкових правопорушень і порядок застосування податкової відповідальності.
32. Штрафні (фінансові) санкції (штрафи) за податкові правопорушення.
33. Зміст і напрямки адміністрування податкового боргу платника податку.
34. Розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань (податкового боргу) платника податків.
35. Джерела сплати грошових зобов'язань (погашення податкового боргу) платника податків.
36. Повноваження контролюючих органів щодо стягнення податкового боргу.
37. Податкова застава та процедура її застосування.
38. Порядок застосування адміністративного арешту майна платників податків.
39. Списання безнадійного податкового боргу та продаж майнових активів, які перебувають у податковій заставі.
40. Конфлікт інтересів у податкових відносинах.
41. Скасування та оскарження рішень контролюючих органів.
42. Поняття податкової консультації, її види та порядок надання.
43. Управлінські технології адміністрування ПДВ.
44. Управлінські технології адміністрування акцизного податку.
45. Управлінські технології адміністрування мита.
46. Управлінські технології адміністрування податку на прибуток підприємства.
47. Управлінські технології адміністрування ПДФО.
48. Управлінські технології адміністрування рентних платежів.
49. Управлінські технології адміністрування екологічного податку.
50. Управлінські технології адміністрування місцевих податків і зборів.

Навчальне видання

Абрамова Алла Сергіївна
Бак Наталія Андріївна
Жаворонок Артур Віталійович

АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

*Методичні рекомендації
для самостійного вивчення дисципліни*

Відповідальний за випуск – ***П.О. Нікіфоров***

Літературний редактор – ***О.В. Лукул***
Технічний редактор – ***А.В. Цвіра***

Підписано до друку 27.10.2023. Формат 60x84/16.

Електронне видання. Умов.-друк. арк. 5,1.

Обл.-вид. арк 5,4. Зам. Н-077.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету.

58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002.

Видання містить методичні вказівки для роботи студентів під час вивчення курсу «Адміністрування податків»: план лекційних і практичних занять, перелік питань для самостійного опрацювання з деталізованими методичними вказівками, базовий глосарій, перелік рекомендованих джерел у межах кожної теми, Питання та завдання для самоконтролю та тематику науково-практичних доповідей.

Для студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти.

